

УДК 371.13.811.111(410) (048)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.9>

Ольга БЕРЛАДИН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-6002-108X

Віталій ГРАБОВЕЦЬ

кандидат технічних наук, доцент кафедри автомобілів і транспортних технологій, Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43018

ORCID: 0000-0002-0340-185X

Бібліографічний опис статті: Берладин, О., Грабовець, В. (2024). Імплементация англiцизмiв у сучасну українську мову: проблеми, виклики, перспективи. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 55–59, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.9>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена аналізу імплементації англiцизмiв у сучасну українську мову в контексті глобалізаційних процесів, розвитку цифрових технологій.

Зазначено, що вивчення реальних зв'язків між мовами відбувається у взаємодії системи української мови з близько- та неблизькоспорідненими мовами, позаяк кожна лінгвальна система не є однорідною. Процес запозичення англійських слів (англiцизмiв, англiзмiв) в українську мову є частиною ширшого явища мовного контакту, що характерний для всіх мов, які перебувають під впливом міжнародного спілкування. Міжнародний статус англійської мови у сучасному світі актуалізує проблему її зростання, а також впливу на українську мову.

Наголошено, що англійська мова – невід'ємна частина об'єктивного процесу сучасної української мови, яка зумовлена суспільним поступом. Усе це зумовлює потребу у використанні українською мовою закріплених англomовною світовою практикою понять.

Зосереджено увагу на причинах і механізмах новітніх лексичних запозичень із англійської в сучасну українську мову, їх адаптації до української мовної системи, впливу на комунікацію у різних сферах життя.

За результатами наукових напрацювань підтверджено, що найбільшому впливові піддається лексичний склад мови, імплементація відбувається активніше, ніж у її фонетичній чи морфологічній будові. Зафіксовано, що умотивовані лексичні запозичення становлять один із найважливіших чинників розвитку мови.

Окреслено специфіку сучасного етапу лексичних запозичень, охарактеризовано мовні і позамовні чинники, що зумовлюють інтенсифікацію англiцизмiв в сучасній українській мові.

Наголошено на соціолінгвістичному аспекті, зокрема впливу англiцизмiв на мовну ідентичність, мовну політику та культурну самобутність.

Заакцентовано увагу щодо коректного використання англiцизмiв та їх місця в сучасному мовному просторі.

Ключові слова: англomовні запозичення, англiцизми, англiзми, лексичні запозичення, імплементація.

Olha BERLADYN

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Applied Linguistics Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-6002-108X

Vitalii HRABOVETS

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Automobiles and Transport Technologies, Lutsk National Technical University, Lvivska str., 75, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43018

ORCID: 0000-0002-0340-185X

To cite this article: Berladyn, O., Hrabovets, V. (2024). Implementatsiia anhlitsyzmiv u suchasnu ukrainську movu: problemy, vyklyky, perspektyvy [Implementation of anglicisms into modern Ukrainian language: problems, challenges, and prospects]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 55–59, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.9>

IMPLEMENTATION OF ANGLICISMS INTO MODERN UKRAINIAN LANGUAGE: PROBLEMS, CHALLENGES, AND PROSPECTS

This article is dedicated to the analysis of the implementation of Anglicisms in modern Ukrainian in the context of globalization processes and the development of digital technologies. It is noted that the study of the real connections between languages occurs through the interaction of the Ukrainian language system with both closely and distantly

related languages, as each linguistic system is not homogeneous. The process of borrowing English words (Anglicisms, Anglicisms) into Ukrainian is part of a broader phenomenon of language contact, characteristic of all languages influenced by international communication. The international status of the English language in today's world highlights the issue of its growing influence, as well as its impact on the Ukrainian language.

It is emphasized that the English language is an integral part of the objective process of modern Ukrainian, driven by societal progress. This necessitates the use of terms in Ukrainian that have been established through global English-speaking practices.

The focus is on the reasons and mechanisms behind the recent lexical borrowings from English into modern Ukrainian, their adaptation to the Ukrainian linguistic system, and their influence on communication in various areas of life. Based on scientific research, it has been confirmed that the lexical composition of the language is most affected, with the implementation occurring more actively than in its phonetic or morphological structures. Motivated lexical borrowings are identified as one of the most important factors in language development.

The specifics of the current stage of lexical borrowings are outlined, and the linguistic and extralinguistic factors that contribute to the intensification of Anglicisms in modern Ukrainian are characterized. The sociolinguistic aspect is also highlighted, particularly the impact of Anglicisms on language identity, language policy, and cultural uniqueness.

Attention is drawn to the correct use of Anglicisms and their place in the modern linguistic landscape.

Key words: English borrowings, Anglicisms, lexical borrowings, implementation.

Із метою комплексного аналізу англiцизмiв у сучаснiй українськiй мовi використовувалися такі **методи**: описово-аналiтичний iз прийомами порiвняльного аналізу; лексико-семантичний аналіз запозичень (для з'ясування значень англiцизмiв та їх функції в українськiй мовi); соціолінгвістичний (з метою дослідження впливу соціальних факторів на поширення англiцизмiв у засобах масової інформації, молодіжній субкультурi тощо).

Наукова новизна полягає в комплексному підході до вивчення процесів імплементації англiцизмiв у сучасну українську мову, який враховує як лінгвістичні, так і соціокультурні аспекти цього явища. Пропонується здійснювати аналіз англiцизмiв у контексті мовної політики та збереження культурної самобутності української мови, що робить її актуальною для розробки майбутніх мовних стратегій.

Актуальність проблеми. Глобалізація, що охоплює всі аспекти сучасного життя, не тільки відкриває нові економічні, політичні та культурні можливості, але й ставить нові виклики перед мовами світу. Англійська мова, ставши глобальним засобом комунікацій у сфері науки, технологій, бізнесу та культури, чинить потужний вплив на національні мови, у тому числі й на українську. Процес запозичення англійських слів (англiцизмiв, англiзмiв) в українську мову є частиною ширшого явища мовного контакту, що характерний для всіх мов, які перебувають під впливом міжнародного спілкування. Водночас тривають дискусії щодо впливу запозичень із англійської в сучасну українську мову, їхньої ролі, місця й впливу на національну мову. Одні дослідники вважають, що запозичення є нормальним (об'єктивним) процесом збагачення

мови, інші вбачають в цьому загрозу втрати національної ідентичності.

Попри серйозні наукові дискусії, англiцизми стали невід'ємною частиною сучасної реальності, яка сприяє інтеграції України у світову спільноту. Лише комплексний аналіз процесів імплементації англiцизмiв у сучасну українську мову, зокрема вивчення їхньої адаптації до мовної системи, а також дослідження соціолінгвістичних та культурних аспектів цього явища дозволить краще зрозуміти, які саме англiцизми впливають на розвиток української мови та які виклики постають перед мовною спільнотою у процесі їхньої імплементації.

Мета статті – охарактеризувати лексико-семантичні процеси, зумовлені інтенсифікацією англiцизмiв у сучасну українську мову, специфіку їх входження й освоєння; заакцентувати увагу на процесі імплементації англiцизмiв у сучасну українську мову, виокремити вплив соціолінгвістичних та культурних аспектів цього явища, окреслити можливості їхньої адаптації до мовної системи.

Виклад основного матеріалу. Тема англiцизмiв активно обговорюється науковцями як в Україні, так і за її межами. Дослідники звертають увагу на різні аспекти цієї проблеми – від лінгвістичних до соціокультурних.

Предметом студіювань І. Коваленко (Коваленко, 2020) є питання, пов'язані з адаптацією англійських слів до морфологічних і синтаксичних особливостей української мови. Науковиця відмічає, що більшість англійських запозичень проходить через декілька етапів адаптації (зокрема, фонетичну, графічну та морфологічну інтеграцію). До прикладу, слово «маркетинг» адаптовано до українських відмін-

кових закінчень, його вживають у різних граматичних формах: «маркетингу», «маркетингом», «у маркетингу». Слова на кшталт «фінансовий менеджмент» або «маркетинг» уже стали невід'ємною частиною професійної термінології. Проте для деяких запозичень, як-от «фідбек», «кейс», відсутні чіткі правила адаптації; такі англіцизми залишаються неперекладними або погано адаптованими, що викликає труднощі для нормативного вживання.

Зокрема, Н. Попова (Попова, 2005), досліджуючи структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень із англійської в українську мову, за матеріалами сучасних джерел, періодики та телепрограм, уклала реєстр новітніх англіцизмів (близько 750 одиниць – 91% нових лексем і 9% нових значень). При цьому переважає безпосереднє запозичення (80%); у 20% новітніх запозичень англійська є мовою-посередницею. Збільшення англомовних лексем дослідниця пояснює як мовними факторами – потребою приведення мови на її номінаційно-лексичному рівні в синхронну відповідальність з її поняттєвою картиною, так і позамовними – інтеграцією України в міжнародні культурні та інформаційні процеси з урахуванням статусу англійської мови як засобу міжнародного спілкування, а також екстралінгвальним та лінгвальним англо-американським впливом, прискоренням інформаційних процесів, глобалізації впливу мас-медіа (Попова, 2005).

Проблему соціокультурного впливу англіцизмів на українську мову розглядає В. Олексієнко (Олексієнко, 2019), наголошуючи, що вживання англійських запозичень часто виконує символічну функцію і служить ознакою соціального статусу, інтелектуального престижу. Особливо це помітно в сфері бізнесу та ІТ, де англіцизми стають засобом демонстрації та залученості до міжнародних процесів.

Феномен запозичення англійських слів у контексті розвитку медіа та масової культури розглядає Н. Агеєва (Агеєва, 2018), наголошуючи на тому, що мас-медіа є основним каналом проникнення англіцизмів у повсякденне мовлення для привернення уваги до нових явищ.

У монографії «Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціокультурному контексті» авторства І. Фаріон, Г. Помилуйко-Надашківської, А. Бордовської (Фаріон, 2023) аналізується мовно-суспільне явище англобарбаризації (очуження)

в соціокультурному контексті, з'ясовуються позамовні та внутрішньомовні причини вмотивованого та невмотивованого запозичення крізь призму культурно-мовної національної ідентичності. Автори наголошують, що «проблема запозиченої лексики в системі мови і функціонування чужої мови в національній державі, зокрема англізмів та англійської мови, – синтез етнопсихології, суспільно-політичної і мовної проблематики» (Фаріон, 2023, с.14).

Складні лексико-семантичні процеси запозичень англіцизмів у сучасну українську мову заслуговують найпильнішої уваги не лише українських, а й зарубіжних дослідників (Braun, 1989; Jenkala, 1991).

Міжнародний статус англійської мови в сучасному світі актуалізує проблему її зростання, а також впливу на українську мову. Як відзначають мовознавці, найбільшому впливу піддається лексичний склад мови, зміни в ньому відбуваються з більшою легкістю, ніж у фонетичній чи морфологічній будові. Саме тому умотивовані лексичні запозичення з англійської мови становлять один із найважливіших чинників розвитку мови.

Англійські лексичні запозичення – це слова, запозичені з англійської мови незалежно від того, як і через яке посередництво вони потрапили в українську мову, тобто не лише споконвічно англійські слова, а й запозичені англійською мовою з інших мовних систем, які зазнали семантичного переосмислення в сучасній англійській мові.

У межах пропонованої наукової розвідки англіцизми трактуємо як «різновид запозичення: слово, окреме значення, вислів тощо, які запозичені чи перекладені з англійської мови, а також утворені за її зразком» (Українська мова. Енциклопедія, 2000, с.7). Менш поширеним у використанні є термін англізм. Цим терміном послуговуються такі науковці: Я. Битківська, А. Бордовська, О. Литвиненко, Г. Помилуйко-Надашківська, І. Рубцов, І. Фаріон та інші.

Традиційно вважається, що характерним для нових запозичень із англійської мови є збереження ними невідмінюваності або незвичного для української мови сполучення звуків (євро, грін-кард, мас-медіа). Переважним способом входження англіцизмів у систему української мови є пряме запозичення (грант, драйвер, трилер, саміт, скринінг).

Створення в англійській мові слів із латинських чи грецьких елементів сприяло їх інтернаціоналізації й подальшому запозиченню іншими мовами, у тому числі й українською (апостиль, телепроект, парамедик).

До прикладу, англійське слово *paramedic* утворено з грецького префікса *para-* та латинського за походженням кореня – *medic-*. В англійській мові це слово позначає «людину, яка навчалася надавати допомогу потерпілим людям чи виконувати медичну (лікувальну) роботу, але не є лікарем чи медсестрою». (Longman Dictionary of Contemporary English, 1995, с.1026). Прикметниковий деривант – парамедичний (від англ. *paramedical*).

Через посередництво англійської мови потрапляють також деякі слова з італійської, турецької, шведської та інших мов. Зокрема, слово *омбудсмен* запозичене зі шведської і вживається зі значенням «людина, що має справу зі скаргами» (Longman Dictionary of Contemporary English, 1995, с. 986). Отже, англіцизми, які засвоїлися системою української мови, проходячи певні етапи асиміляції, з різним ступенем активності функціонують у мовленнєвому спілкуванні.

За результатами наукового пошуку нами виокремлено певні мовні й позамовні чинники, покликані сприяти імплементації англіцизмів у сучасну українську мову. До перших належать суспільно-політичні, економічні перетворення, інтегрування України в міжнародні культурні та інформаційні процеси. Мовні чинники – це приведення сучасної української мови на номінативно-лексичному рівні у відповідність до її понятійної картини; імплементація англіцизмів для найменування нових понять, запозичених для універсалізації та інтернаціоналізації словникового складу сучасних мов тощо.

Водночас зростання кількості англіцизмів у сучасній українській мові спонукає мовознавців до необхідності регулювання новітніх номінативних процесів, намагання розвивати власномовну наукову термінологію, цілеспрямовано боротися з експансією англійського впливу й засиллям англіцизмів, недоцільністю і бездумністю масованого впровадження англійських найменувань за наявності точних і влучних українських відповідників.

Законодавче поле України від 4 червня 2024 р. поповнилося Законом «Про засто-

сування англійської мови в Україні». Маючи на меті сприяння вивченню англійської мови громадянами України, Верховна Рада ухвалила закон, відповідно до якого англійська мова належить до мов міжнародного спілкування в Україні. Держава сприяє вивченню англійської мови громадянами України (стаття 1). Вважаємо, що цей закон має стати вагомим складовою загальнонаціональної політики держави (Проект Закону про застосування англійської мови в Україні). Необхідно, щоб фахова мовознавча комісія, керуючи процесом надходження англіцизмів у сучасну українську мову, постійно надавала рекомендації щодо доцільності їх засвоєння та оцінку правомірності новітніх англійських запозичень.

За результатами опрацьованих наукових джерел можемо виокремити кілька важливих тенденцій у процесі імплементації англіцизмів у сучасну українську мову. Зафіксовано і проаналізовано, що англіцизми найчастіше входять до сучасної української мови через професійну та наукову сфери, зокрема бізнес, ІТ, маркетинг та медіа, що пов'язується з відсутністю точних українських відповідників для нових понять, а також із прагненням інтегруватися в міжнародний контекст.

Своєю чергою, аналіз соціальних чинників засвідчив, що молодь, зокрема здобувачі вищої освіти, є основним агентом поширення англіцизмів через соціальні мережі, цифрові платформи тощо.

Водночас частина англіцизмів залишаються погано адаптованими або неперекладними, що викликає труднощі у їхньому нормативному вживанні. Вважаємо, що вивчення сучасного стану англійських запозичень через призму їх використання в медіа, ІТ - галузі, науковій термінології, художній літературі, в молодіжному сленгу тощо дозволяють краще зрозуміти, які саме англіцизми впливають на розвиток сучасної української мови та які виклики постають перед мовною спільнотою у процесі їхньої імплементації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження правомірно стверджувати, що в сучасній українській мові значно зросла кількість англіцизмів, що зумовлено активізацією міжнародних соціальних, економічних та політичних контактів, а також впливом медіа простору на

мовлення сучасних українських засобів масової інформації та сферу усного мовлення. Усе це зумовлює потребу у використанні українською мовою закріплених англомовною світовою практикою понять.

Таким чином, підсумовуємо, що процес імплементації англіцизмів у сучасну українську мову є природним явищем, що відображає

глобалізаційні зміни та динаміку мовного розвитку. Однак, поруч із збагаченням мови, їхнє надмірне використання може стати загрозою для мовної ідентичності, особливо це стосується сфер, де існують українські відповідники.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в галузевих перекладах як передумові запозичення нових англіцизмів до української мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агеєва Н. О. Англіцизми в сучасній українській мові: вплив медіа та масової культури. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2018. № 27. С. 45–51.
2. Коваленко І. П. Адаптація англіцизмів в українській мові: морфологічний і синтаксичний аспект. *Український мовознавчий журнал*. 2020. № 12. С. 34–41.
3. Олексієнко В. М. Соціокультурні аспекти впливу англіцизмів на українську мову. *Мовні стратегії*. 2019. № 3. С. 22–30.
4. Попова Н.О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. ХХ ст. - початок ХХІ ст.): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2005. 19 с.
5. Проект Закону про застосування англійської мови в Україні. URL: <http://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42201> (дата звернення: 08.10.2024).
6. Українська мова. Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000. 752 с.
7. Фаріон І. Д., Помилуко-Недашківська Г. О., Бордовська А. Англіцизми і протиангліцизми: 100 історій слів у соціокультурному контексті. Львів: «Свічадо», 2023. 714 с.
8. Шевченко Ю. В. Мовна адаптація англіцизмів у молодіжному сленгу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 2(40). С. 98-104.
9. Braun P. Internationalisms: identical vocabularies in European languages *Languages in contact*. Cambridge, 1989. P. 158-167.
10. Jenkala M. The Ukrainian speech community. *Multilingualism in the British Isles*. London, 1991. P. 53 - 58.
11. Longman dictionary of contemporary English. Longman Group Ltd., 1995. 1668 p.
12. The Oxford Dictionary of English Grammar. The new authoritative guide. Sylvia Chalker, Edmund Weiner. New York: Oxford University Press, 1996. 448 p.

REFERENCES:

1. Aheieva N. O. (2018) Anhlitsyzmy v suchasniï ukrainiskii movi: vplyv media ta masovoi kultury. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky*, no. 27, pp. 45–51.
2. Kovalenko I. P. (2020) Adaptatsiia anhlitsyzmiv v ukrainiskii movi: morfolohichni i syntaksychni aspekt. *Ukrainskyi movoznavchyi zhurnal*, no. 12, pp. 34–41.
3. Oleksiienko V. M. (2019) Sotsiokulturni aspekty vplyvu anhlitsyzmiv na ukrainsku movu. *Movni strategii*, no. 3, pp. 22–30.
4. Popova N.O. (2005) Strukturno-semantychni osoblyvosti novitnikh leksychnykh zapozychen z anhliskoi v ukrainsku movu (90-i rr. KhKh st. - pochatok XXI st.), (PhD Thesis), Zaporizhzhia.
5. Proiekt Zakonu pro zastosuvannia anhliskoi movy v Ukraini. URL: <http://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42201> (data zvernennia: 08.10.2024).
6. (2000) *Ukrainska mova. Entsyklopediia*. K.: Ukrainska entsyklopediia im. M.P. Bazhana, 752 s.
7. Farion I. D., Pomyliuko-Nedashkivska H. O., Bordovska A. (2023). *Anhlizmy i protyanhlizmy: 100 istorii sliv u sotsiokonteksti*. Lviv: «Svichado», 714 s.
8. Shevchenko Yu. V. (2017) *Movna adaptatsiia anhlitsyzmiv u molodizhnomu slenhu*. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 2(40), pp. 98–104.
9. Braun P. (1989) *Internationalisms: identical vocabularies in European languages Languages in contact*. Cambridge, pp. 158-167.
10. Jenkala M. (1991) *The Ukrainian speech community. Multilingualism in the British Isles*. London, pp. 53 - 58.
11. (1995) *Longman dictionary of contemporary English*. Longman Group Ltd., 1668 p.
12. (1996) *The Oxford Dictionary of English Grammar. The new authoritative guide*. Sylvia Chalker, Edmund Weiner. New York: Oxford University Press, 448 p.